

**GOIGS A LLAOR DE
VENERADA EN L'ER-
STA.MARGARIDA**

**NTRA.SRA.DE GRÀCIA
MITA DE LA TOSSA, DE
DE MONTBUI**

Entrada:

Puix del místic Sol
Vós foreu l'Aurora.
De Gràcia Senyora
doneu-nos consol.

Estrofes:

I
Aquesta muntanya
de Montbui Queralt,
de la Marca Espanya
i de la gent mora
terrible control.

II
Als Bisbes d'Ausona
donà aquest castell,
des de Barcelona,
gran comte Borell,
que fos fita alhora
del seu bisbat vol.

III
En ell hi tenia
des de temps ignot
ja Santa Maria
un temple devot,
tron que d'allau mora
destruï el revolt.

IV
Amb l'Abat Oliva,
Bisbe que us té amor,
un nou temps arriba
pel vostre esplendor.
refer en bona hora
el temple resol.

V
D'eixa Senyoria
tots els seus Barons
de Santa Maria
foren uns fills bons,
cadascun l'adora
des del seu bressol.

VI
Els gavatxs un dia
voigueren cremar

V. *Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix.*
OREMUS: *Cràtiam tuam, quæsumus Dòmine, mèntibus nostris infunde: ut qui, Angelo nuntiante, Christi Filii tui incarnatiònem cognovimus; per passiònem ejus et crucem, ad resurrectiònem glòriam perducàmur Per eundem Christum L'òminum nostrum R. Amen.*

R. *Ut digni efficiàmur promissionibus Christi.*

vostre Imatge pia
en un gros logar;
del vestit la vora
ni es rosti tan sols

VII

Més tard gent impia
profanà el lloc sant,
la Pàtria sofria
en aquesta sangant
enquesta sangant
enquesta sangant
enmig d'aquell dol.

VIII

La pau sospirada
un jorn retornà,
vostre Ermita amada
l'amor restaurà;
cada cop Pastora
d'un més gran estol.

IX

Segles us coronen
al cim del Montbui,
bells esplets us donen
com ahir avui;
rem que mai s'esflora,
de bondats gresol.

X

La més bona Mare
sou pels vostres fills,
mantell que els empara
en tots els perills,
si el mal ens acora,
si el dolor ens mòl.

XI

Des del fossal vostre,
guaita secular,
tota la gent nostra
voigueti Vós guardar.
De la vida en l'hora
de pondre's el sol.

Tornada:

Puix de l'humà estol
sou la guadora,
De Gràcia Senyora
doneu-nos consol.

ENTRADA TORNADA

Puix del místic Sol Vos foreu l'au-rora. De grà-cia Se-nyora
doneu-nos con-sol. Aquesta mun-tanya de Montbui-Que-
ralt de la Marca Es-panya n'era terme-nal i de la gent mora terrible con-trol.

Retall d'història de la Tossa de Montbui

L'origen religiós del tossal de la Muntanya de Montbui roman embolcallat per la foscor de les centúries, i, potser, dels mil·lenis; possiblement, arrenca de quan els ibers poblaven la conca d'Odena i donaven culte al Bou.

L'església pre-romànica actual, bastida a la primera meitat del segle XI, dedicada a Santa Maria de Gràcia, substituï a una altra visigòtica del segle X. Aquesta, en la seva planta, era un rectangle, amb tres naus, les laterals tancades o cegades al presbiteri, formant aquest l'autèntic santuari visigòtic, solament obert als fidels enfront l'altar.

El temple visigòtic sofrí una destrucció als volts de l'any mil; probablement, en la incursió memorablement destructora del cabdill alard Almansur. Recordem que aquesta serrelada era, aleshores, el terminal de la Marca Hispànica.

En la seva reconstrucció es bastí l'església pre-romànica, ara restaurada. Església que ja no fou d'estil i ritus visigòtic, sinó adaptada al ritus llatí per la influència del bisbe-abat Oliba, de Vic, senyor del Castell i territori de Montbui. En conseqüència, s'obriren les naus laterals al presbiteri, i es construïren els tres absis a la capçalera del temple.

Des dels seus primers temps fins a finals del segle XVI fou la Parroquial de Montbui. Després restà en condició de sufragània fins al primer quart del segle XX. Ara consta com ermita o santuari marià.

Flagel·lat pel curs dels segles, el temple pre-romànic sofrí mutilacions, apedaçaments, afegits, transformacions, esborac i agonies. La portalada fou substituïda per l'actual de grosses dovelles. Se la dotà de cloquer. Al flanc de tramuntana s'hi construï la capella del Roser. Els absis laterals foren cegats i tancats, llevant-se'n gran tros del presbiteri, per la sagristia i un nou altar. L'altar amb el tron de la Verge restà a l'absis central en mins espai entre dues parets.

Possiblement, degué ésser aleshores que es construïren la mesa, el retaule i el tron de la Santa Imatge de fusta i daurats; que les parets foren enguixades, i les columnes, capitells i basaments recoberts en forma de pesantes i deplorables pilastres. La bella església pre-romànica desapareixia, disfressada a l'estil dels temps i gust del segle XVII. En els segles XIX i XX, víctima de guerres, revolucions i de la incúria i de l'abandó, conegué un decadiment gravíssim, devenint als darrers temps un edifici trist, oblidat, clivellat i a punt d'enrunar-se.

El seu ressorgiment esplendorós comença l'any 1954. A l'entorn del Sr. Rector de Montbui, s'aplegaren uns entusiastes ciutadans. Al seu escalf, es constituï, l'any 1955, el "Patronat de Restauració" sota el patronatge del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada. Sol·licitat i aconseguit el mecenatge de l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona, la seva "Secció de Monuments" ha impulsat i ha dut a terme l'obra bellíssima de restauració; la qual ha retornat a l'església de la Tossa de Montbui l'elegància i l'esplendor dels seus temps primitius i ha fet d'ella un joiell d'art pre-romànic, admirat a l'estranger, el més important de Catalunya i dels més cabdals d'Espanya.

La Imatge de Maria, que presideix el temple, és una talla de fusta policromada, romànica, del segle XIII. Fou desvestida de les seves robes sobreposades i restaurada l'any 1954.

FRANCESC D'A. ESPINALT, PREV.

Lletra de Mn. Amadeu Amenós † (perfilada per Mn. F. de A. Espinalt)

Música del mestre Joan Just †

Dibuix Amadeu Caballé

Facsmil dels Goigs, mides de l'original 310 x 195 mm.

GOIGS DE DE LA FONT

venerada en la Hermita de
de la Parroquia de S. Feliu
se celebra tots anys
del mes

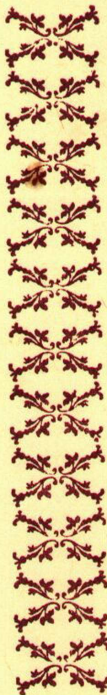

NTRA. SENYORA DE LA SALUT,

S. Assiscle, y Sta. Victoria,
de Sebadell, la qual Festa
lo segon Diumenge
de Maig.

Si del jardí celestial
sou la Font miraculosa;
preserváu, Verge gloriosa,
vostres devots de tot mal.
Es la salut del dolent
vostra efigie prodigiosa,
y una cosa portentosa
experimentá la gent,
Que aparegué de repent
de la salut lo raudal;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
A Sant Assiscle, y Victoria
en aquest lloch adoravan,
y als dos germans veneravan,
sens tenir de vos memoria:
Y ara en vos está la gloria,
y el aplauso universal;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
De la Font de la Salut
havéu vos pres lo renom,
y se desterra tothom
cercant la aygua de virtút:
De gracia la plenitút
es en vos original;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
Los grans miracles, que feu,
son sens numero, y sens fi,
y á tot lo contorn assi
cada dia socorréu:
Que sembla que no voléu
per los devots hospital;
preserváu, Verge gloriosa, &c.

A vostras plantas rendít
teniu á tot Sebadell,
y puix socorréu á éll,
es precis ser agrait:
Estant tant ben assistit
de vostra ma liberal;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
Los ulls pios, y devots
vos miran en la eminencia,
y basta vostra presencia
per defensarnos á tots:
Resistint los alborots
del dimoni infernal;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
De vostre amparo fiám
los esplets, vinyas, y grans,
en vostras divinas mans
tots los devots confiám:
Feu, puix, que llibres siám
de pedra, y de temporal;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
Sou divina possessora
en eixa Font de favors,
miráu que los pecadors
vos tenen per protectora:
Siáu nostra intercessora
de Deu en lo tribunal;
preserváu, Verge gloriosa, &c.
Puix del jardí celestial
sou vos la Font raudalosa;
preserváu, Verge gloriosa,
vostres devots de tot mal.

V. Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix.

O R E M U S.

*Concede nos famulos tuos, quasumus, Domine Deus, perpetua mentis, & corporis sanitate gaude-
re: & gloriosa Beata Mariae semper Virginis intercessione à praesenti liberari tristitia, & ateri-
na perfrui letitia. Per eundem Christum Dominum nostrum. R. Amen.*

En Barcelona: Per Francisco Suriá y Burgada, Estamper del Rey, carrer de la Palla.

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Breu resum del santuari de la Mare de Déu de la Salut

Sembla que fou el 1682 l'any de la troballa de la imatge de la Mare de Déu de la Salut venerada en l'antiga capella de Sant Iscle. El 1697 el Consell de la Vila ja feia la processó, el segon diumenge de maig.

El record de moltes epidèmies que amenaçaren la Vila de Sabadell, el segle XVII associen la devoció a la Mare de Déu de la Salut. Des del gran contagi de 1557 al 1561, l'antiga capella de Sant Iscle era destinada a morberia, és a dir lloc d'observació.

Els anys 1854, 1878, 1901 i 1911 hi hagué infeccions de tifus i de verola que causaren estralls a la població; el poble fidel acudí suplicant a la Mare de Déu.

Sabadell va aixecar un santuari que fos digne de la Patrona de la ciutat. El 1876 es posà la primera pedra i va inaugurar-se el 23 d'abril de 1882. El santuari és al cim més alt de la serra.

La imatge, que ja no era la que fou trobada, datava de mitjan segle XIX. El 1883 fou substituïda per una altra modelada pels germans Vallmitjana. L'any 1940, amb motiu de la restauració, foren substituïdes per una imatge de talla de l'escultor Duran. Amidada la imatge, la Junta del Santuari, vegé que no estava en consonància amb el projecte de l'altar major. Fou retirada i substituïda per l'actual.

Culminà el santuari la Coronació Canònica, la Dominica III de Pentecosta, 19 d'octubre de 1947, amb un breu pontifici que diu: "Sa Santedat el Papa Pius XII. Summe Pontífex de la Santa Mare Església Catòlica Apostòlica i Romana s'ha dignat concedir amb un breu pontifici el privilegi de la Coronació Canònica de la venerada imatge de la Mare de Déu de la Font de la Salut. Patrona de Sabadell, accedint a la fervorosa petició del nostre estimadíssim prelat Gregorio Modrego Casaus."

El cèlebre artista Antoni Vila Arrafat, ha adornat el Santuari amb unes magnífiques pintures al fresc.

Avui, la Vida de Pietat vers, la Mare de Déu de la Font de la Salut, ja no es concreta en una commemoració, ni tan sols en un dia assenyalat de l'any (si bé Sabadell conserva el segon diumenge i dilluns de maig per a renovar el vot del poble) sinó que és la visita, l'anada al Santuari, la peregrinació, de molts dies i de totes les festes de l'any, que l'església s'omple de fidels, per després de la missa cantar-li el Càntic l'Antífona o els Goigs.

Pel terme de la nostra serra passava l'antic camí imperial de la llarga Via de Roma a Gades (Cádiz), com consta en els itineraris llatins. Ho llegim en el Memorial de la Coronació de la Mare de Déu de la Salut. Conclou en Miquel Carreras que és lícit afirmar que l'ermita de Sant Iscle va ésser bastida entre el 1300 i el 1323.

Així consta en la nostra història:

Cunae Civitatis Nostra Hic Vetus Arragona Fuit

Aquí va néixer, Arragona, bressol de la nostra Ciutat.

JAUME BUSQUÉ I MARCET

Membre corresponent a Sabadell - del C.E.C.I. President dels Amics dels Goigs de Sabadell

Editats pel Grup "Amics dels Goigs" del C.E.C.I., amb motiu de l'Exposició de Goigs de Sabadell celebrada a la sala d'exposicions del Castell de la Tossa de Montbui.

Edició patrocinada pel BANC DE SABADELL

17 de Juny de 1984

464

Gràfiques Anoa S.A. — Igualada.